

7.10.2015

Dnro 3655/4/15

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Tarkastaja Reima Laakso

HALLUSSAPITOPÄÄTÖKSEN ANTAMINEN

1

KANTELU

Kantelija kirjoitti Riihimäen vankilassa 13.8.2015 päivätyssä kirjeessään omaisuuden hallussapitoon liittyvästä asiasta. Hän kertoi tiedustelleensa vankilan narikasta kirjallisesti asiointilomakkeella nk. vastuskumin haltuun saamista. Saatuaan kielteisen vastauksen hän oli kertomansa mukaan halunnut asiasta päätöksen ja osoitteen, johon olisi voinut tehdä oikaisuvaatimuksen. Päätöstä ja oikaisuvaatimusosoitusta ei kuitenkaan ollut annettu. Asiointilomakkeesta, joka oli kantelukirjeen liitteenä ja jolla kielteinen vastaus annettiin, ei käynyt selville vastauksen antajan nimeä tai virka-asemaa. Kantelija pyysi oikeusasiamiestä tutkimaan oliko vankila menetellyt asiassa väärin, koska hänen mukaansa tällainen vastaamistapa on laitoksessa yleinen.

2

SELVITYS

2.1

Selvityspyyntö

Riihimäen vankilaan lähetetyssä selvityspyynnössä viitattiin aiemmin 6.8.2015 (dnro 3095/4/15) vankilalle antamaani vastaukseen.

"Apulaisoikeusasiamies totesi tiedoksenne, että jos vangille ei anneta haltuun hänen pyytämäänsä omaisuutta, vankeuslaissa säädetyn muutoksenhakuoikeuden toteutuminen edellyttää, että vankia ohjataan halutessaan tekemään kirjallisesti pyyntö omaisuuden haltuun saamisesta. Tällöin vangille pitää antaa kirjallinen oikaisuvaatimusosoituksen sisältävä päätös, josta vankeuslain 20 luvun 9 §:n 5 kohdan mukaan vanki voi tehdä oikaisuvaatimuksen rikosseuraamusalueen johtajalle ja valittaa hallinto-oikeuteen."

Riihimäen vankilan johtajaa kehoitettiin kiinnittämään vastaanotto-osaston henkilökunnan huomiota siihen, että vangin pyytäessä kirjallisesti omaisuutta haltuunsa hänelle annetaan vankeuslain mukainen päätös oikaisuvaatimuksineen.

Apulaisoikeusasiamies kiinnitti uudelleen Riihimäen vankilan johtajan huomiota vangeille annettavien kirjallisten vastausten allekirjoituksissa ajoittain esiintyviin puutteellisiin, jotka vaikeuttavat vastauksen antajan virka-aseman ja nimen selvittämistä.

Koska Riihimäen vankilan huomiota oli laillisuusvalvojan taholta jo monasti aiemmin kiinnitetty oikaisuvaatimusmenettelyyn ja vangin mahdollisuuksiin tunnistaa kirjallisen vastauksen antaja, pyysin vankilan johtajalta selvityksen siitä, oliko vastaanotto-osaston menettelyssä toistamiseen saman vangin kohdalla johtajan näkemyksen mukaan kyse vankeuslain säännöksistä tahallisesta piittaamattomuudesta vai tietämättömyydestä? Koska vastauksen antanutta virkamiestä ei voitu laillisuusvalvonnassa tunnistaa pelkän puumerkin perusteella, pyysin johtajaa hankkimaan selvityksen myös vastauksen antaneelta ja vastaanoton esimieheltä.

Kysyin myös vankilan johtajan näkemyksen siitä, olisiko vankilan kuntosalille mahdollista hankkia kantelijan tiedustelema vastuskumeja, mikäli niitä ei anneta vangille selliin.

Johtaja lähetti selvityksensä ja sen ohessa henkilökunnalle ja vangeille laaditun ja jaetun ohjeistuksen vankeuslaissa säädetystä vankien muutoksenhausta 1.5.2015 lukien.

Kantelukirjeessä arvostellulta vartijalta pyydettiin tiedustelemaan, haluaako hän antaa selvitystä siltä osin kun hänen menettelyään omaisuuden hallussapitoa ja asiointilomakkeeseen vastaamista koskien arvosteltiin. Johtajan ilmoituksen mukaan vartijalla ei ollut tarvetta antaa selvitystä.

2.2

Selvityksessä kerrottua

Johtajan mukaan kantelijalle annetun asiointilomakkeen oli allekirjoittanut vartija, joka on työskennellyt vastaanotossa useamman vuoden ajan. Johtaja myönsi, että annetussa päätöksessä oli toimittu virheellisesti ja että asia käydään vartijan kanssa läpi tämän palattua vuosilomaltaan. Selvityksen mukaan kantelijalle annetaan asiassa uusi päätös perusteluineen ja siihen liitetään oikaisuvaatimusosoitus. Selvityksen mukaan vankilan henkilökunnalle oli uudelleen tiedotettu siitä, että vangille vastauksen antanut virkamies ja hänen virka-asemansa on pystyttävä todentamaan allekirjoituksesta. Selvityksen mukaan vankilan johdolle ja esimiehille on aiemmin hankittu leimasimet, joihin on kirjattuna nimi ja virka-asema. Johtajan mukaan tämän lisäksi henkilökunnalle jaetaan uudestaan 1.5.2015 päivitetyn vankeuslain muutoksenhakukelpoisten päätösten ohje, jotta päätöksiin muistetaan laittaa oikaisuvaatimus.

Antamassaan selvityksessä johtaja kiisti kantelijan kirjeessään esittämän todeten, että vankilassa tulee yksittäistapauksissa ajoittain virheitä, jotka korjataan asian tultua tietoon, mutta kantelijan mainitsema henkilökunnan toimintatapa ei ole yleinen.

3

RATKAISU

Katson, että Riihimäen vankilassa on menetelty lainvastaisesti siinä, että kantelijalle ei ollut annettu hänen kirjallisesti tekemäänsä omaisuuden hallussapitoa koskevaan pyyntöön annettuun päätökseen oikaisuvaatimusosoitusta. Kirjallisesti esitettyyn pyyntöön vastauksen antaneella vastaanotto-osaston vartijalla ei ollut toimivaltaa tehdä päätöstä omaisuuden hallussapitoa koskevassa asiassa. Myös tältä osin menettely on ollut lainvastaista.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

Vankeuslain 9 luvussa säädetään vankien omaisuudesta. Luvun 9 §:n mukaan ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tekee päätöksen siitä, että omaisuutta ei anneta vangin haltuun. Ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies voi antaa vangin haltuun sellaisia esineitä ja aineita, joiden hallussapito on vankilassa sallittua.

Valtioneuvoston asetuksen rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta 24 §:n 1 momentin mukaan ohjauksen ja valvonnan esimiestehtävissä toimivana virkamiehenä on rikosseuraamuskeskustalon johtaja, jonka kielteisestä omaisuuden hallussapitoa koskevasta päätöksestä voi vankeuslain 20 luvun 9 §:n nojalla hakea oikaisua rikosseuraamusalueen johtajalta. Tästä päätöksestä voi puolestaan valittaa hallinto-oikeuteen, joka viimekädessä päättää kyseisen käyttöesineen haltuun saamisesta.

Muutoksenhakuoikeuden toteutuminen edellyttää, että vankia, jolle ei anneta haltuun hänen suullisesti pyytämäänsä omaisuutta, ohjataan halutessaan tekemään pyyntö omaisuuden haltuun saamisesta kirjallisesti, jolloin hänelle pitää antaa kirjallinen oikaisuvaatimusosoituksen sisältävä päätös asiassa. Jos vanki on jo alun perin pyytänyt omaisuutta haltuunsa kirjallisesti (esimerkiksi asiointilomakkeella), tulee pyyntö kielteisesti ratkaistaessa vangille antaa automaattisesti päätös oikaisuvaatimusosoituksineen.

Siltä osin, kun on kyse omaisuuden hallussapitoa koskevasta asiasta, oikeusasiamies ei yleensä puutu asiaan, johon voi hakea muutosta. Kuten edellä on todettu, niin vangille on taattava laissa säädetty mahdollisuus saada asiassa valituskelpoinen päätös ja saattaa asia edellä kerrotulla tavalla rikosseuraamusalueen johtajan ja viime kädessä hallinto-oikeuden tutkittavaksi.

Totean kantelijalle tiedoksi, että oikeusasiamies ei voi muuttaa tai kumota tuomioistuinten tai muiden viranomaisten ratkaisuja.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3 esittämäni käsityksen vartijan menettelyn lainvastaisuudesta hänen tietoonsa lähettämällä hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni. Lähetän kopion päätöksestäni myös vankilan johtajalle kiinnittäen vankilan johdon huomiota huolellisuuteen työnjohdollisen valvonnan ja velvoitteiden toteuttamisessa.